

Nord-Amerikas urinnbyggere

Amerikas urfolk, som europeere ga navnet «indianere», er av asiatisk herkomst. De kom fra Sibir, over Beringstredet, til Alaska for tusenvis av år siden.

Folkevandringen varte i flere tusen år, og omfattet stammer fra mange forskjellige folkeslag med ulike språk og kulturer. Det de hadde felles var at de var nomader og levde av jakt og fiske. Hele det amerikanske kontinentet ble befolket av disse stammene.

For ca 500 år siden kom «den hvite mann», europeeren, til Amerika. Omtrent 100 år senere ble engelske kolonier etablert i Nord- Amerika, og urfolkets verden ble snudd opp ned.

Kolonistene, eller nybyggerne, kjøpte landområder fra de amerikanske myndighetene. Kolonistene mente dermed at de hadde rett til eierskap og etablerte seg på disse landområdene. Urfolket opplevde derimot dette som en trussel mot deres livsgrunnlag. De var nomader og mente ingen skulle eie land. Det var avgjørende å beholde det åpne landskapet uten eierskap til den enkelte.

I følge nybyggerne, var noen av stammene til urfolkets «vennlighsinnede», mens andre var «fiendtlige». Med årene økte konfliktene mellom «indianer og hvit» noe som førte til at angrep og drap ble mer vanlig fra begge sider. Nybyggerne var imidlertid den sterke parten i konflikten da de hadde skytevåpen og fikk bistand fra det amerikanske militæret.

Tidlig startet myndighetene å tvangsflytte urbefolkningen vestover, bort fra nybyggerne. Antall nybyggere økte imidlertid raskt, noe som førte til at flere etablerte seg vestover. Myndigheten gjennomførte da nye tvangsflyttinger av urinnbyggere lenger vest.

Sammenstøtene mellom urfolkets og «hvite mann» fortsatte og dødstallene steg.

Fra ca 1850 ble urfolkets tvunget til å leve i reservater. Dette var områder som i utgangspunktet var av liten interesse for de amerikanske myndighetene.

Likevel var det ikke krigene som tok de fleste liv. Sult og sykdommer tok livet av tusenvis av urfolk. Europeerne brakte med seg sykdommer som urfolket ikke hadde motstandskraft mot og konsekvensene ble katastrofale.

Sitting Bull (egentlig **Tháthánka Íyotake**, ca. 1831–1890) var høvding og åndelig leder for det nordamerikanske indianske folket hunkpapa-siouxene. Han var også en kjent høvding og medisinmann blant lakota-indianerne, en undergruppe av hunkpapa. Den 25. juni 1876 ledet han 3 500 sioux- og cheyennekrigere mot deler av USAs syvende kavaleri i slaget ved Little Bighorn. Kilde: *Wikipedia*

Mye jord til skandinavene- særlig til enslige kvinner

I 1887 ble det vedtatt at land i reservatene, som urinnbyggerne selv ikke hadde fått tildelt, kunne selges til bosettere. Også enslige kvinner kunne kjøpe.

Professor Karen V. Hansen har studert eiendomsoversikter fra 1910 og fant at urfolket eide nærmere 400 000 dekar. Skandinavene hadde nesten 200 000 dekar, en meget stor andel. Skandinavene eide halvparten av det land som de europeiske amerikanere eide. Andelen av nordmenn som eide en bondegård på urinnbyggernes land, økte for hvert år. En oversikt i 1929 viser at de eide bare nærmere 200 000 dekar, mens skandinavene hadde økt til 280 000 dekar.

I 1910 utgjorde skandinaviske kvinner 13 prosent av eierne, det vil si 43 kvinner, mens det i 1929 hadde økt til 24 prosent. Antagelig var da ca. 80 kvinner eiere. At så mange kvinner eide en gård, var uvanlig sammenlignet med norske forhold. Men det er verdt å nevne at i den amerikanske loven av 1862 (Homestead Act) som gav nybyggere rett til 640 dekar jord, var single kvinner spesielt nevnt.

En grunn til at kvinner eide gård, var at mange kvinner var blitt enke, enten det hadde skjedd i hjemlandet eller i USA. Dødeligheten i USA var stor blant de første innvandrerne, kvinner som menn. En annen grunn er at mange ugifte kvinner utvandret.

Parallelle samfunn

Alt i alt kan man si at det ikke var noen nær og omfattende kontakt mellom de norske og urbefolkningen. De levde i parallelle samfunn. De gikk til hver sine kirker.

Stort sett kom de vel ut av det med hverandre og hadde kontakt i forbindelse med handel.

Stammen Dakotas har gitt navn til de to statene Sør- og Nord-Dakota. I 1910 utgjorde urfolket bare én prosent av innbyggerne, mens nordmennene kom som en flodbølge og utgjorde 29 prosent, svenskene åtte og danskene vel tre prosent.

Urfolk og nybyggere i Kathryn, Nord-Dakota.

Bilde hentet fra artikkel skrevet av Terje Mikael Hasle Joranger. Foto: Per Mæhlum

U. S. ARMY—CAVALRY PURSUING INDIANS—1876.